

Quicksan beschermde soorten Ow

Eendenkooi te Kring van Dorth

Quickscan beschermde soorten Ow

Eendenkooi te Kring van Dorth

In opdracht van	
Contactpersoon	
Telefoon	06
E-mail	@planet.nl
Datum	16 april 2024
Rapportagenummer	NIRP20240148
Hoofdkantoor	NatuurInclusief B.V. Korenbee 23A 7271 LH Borculo 0545 723032 info@natuurinclusief.nl www.natuurinclusief.nl
Opsteller	
Telefoon	
E-mail	@natuurinclusief.nl
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	
Paraaf	

NatuurInclusief B.V. is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van NatuurInclusief B.V.; opdrachtgever vrijwaart NatuurInclusief B.V. voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/ of openbaar worden gemaakt d.m.v. fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en NatuurInclusief B.V., noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
1.1 Leeswijzer	5
2 Onderzoeksgebied	6
2.1 Beschrijving onderzoeksgebied	6
2.2 Geplande ingreep	9
3 Onderzoeksmethode	11
3.1 Bureaustudie	11
3.2 Veldonderzoek	11
4 Resultaten flora en fauna	12
4.1 Planten	12
4.2 Vleermuizen	13
4.3 Grondgebonden zoogdieren	15
4.4 Vogels (excl. vogels met jaarrond beschermde nesten)	20
4.5 Vogels met jaarrond beschermde nesten	20
4.6 Categorie 5 vogelsoorten	24
4.7 Amfibieën	24
4.8 Reptielen	25
4.9 Vissen	26
4.10 Insecten en overige ongewervelden	26
4.11 Toetsing zorgplichten Omgevingswet	28
5 Conclusies + aanbevelingen	29
5.1 Conclusies	29
5.2 Aanbevelingen	30
Literatuur	31
Bijlage 1 Wetgeving	32

Samenvatting

[REDACTED] is voornemens snoei-, kap-, graaf- en herstelwerkzaamheden uit te voeren aan het terrein van de eendenkooi gelegen aan de Wippertdijk en Kooidijk te Kring van Dorth. Hierbij is de doelstelling om het gebied te herstellen naar de oorspronkelijke staat.

De Omgevingswet (Ow) verplicht om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen geen beschermde Natura 2000-gebieden, aanwezige beschermde plant- of diersoorten of houtopstanden aantasten. Aangezien er op voorhand zeker is dat er geen kans is op mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden vanwege de grote afstand (8 km tot Natura 2000-gebied Borkeld en 12,1 km tot Natura 2000 gebied Rijntakken), is er alleen een quickscan nodig naar de aanwezigheid van beschermde soorten in de invloedsfeer van het voorgenomen project. NatuurInclusief B.V. heeft van [REDACTED] dan ook opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan. Op 22 maart 2024 heeft het veldbezoek plaatsgevonden.

Effect van de werkzaamheden op beschermde vissen en amfibieën worden niet verwacht in het projectgebied. Wel is het projectgebied geschikt voor dennenorris en hazelworm. Ook worden in het projectgebied acht beschermde grondgebonden zoogdieren verwacht, namelijk boommarter, steenmarter, das, eekhoorn, grote bosmuis en kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn, wezel). Daarnaast is het gebied geschikt voor verschillende vogels met jaarrond beschermde nesten, namelijk boomvalk, buizerd, havik, ransuil, steenuil en wespandief. Vervolgonderzoek naar deze soorten is noodzakelijk indien er niet gewerkt kan worden conform een geschikte gedragscode. Doordat het plan bestaat om bomen te kappen, is onderzoek naar boombewonende vleermuizen tevens noodzakelijk indien werken via een gedragscode niet mogelijk is.

Als laatste zijn waardplanten of geschikt habitat voor verschillende ongewervelden aangetroffen, namelijk: grote vos, grote weerschijnpage, iepenpage en kleine ijsvogelvlinder. Aanvullend onderzoek naar grote weerschijnvlinder, iepenpage en kleine ijsvogelvlinder is noodzakelijk indien de waardplanten aanwezig zijn binnen het projectgebied en aangetast worden door de werkzaamheden. Indien waardplanten van grote vos gekapt of gerooid worden, dient dit buiten de kwetsbare periode gedaan te worden of moet de soort meegenomen worden in de vergunningsaanvraag.

Binnen het gebied is een dassenburcht aanwezig, welke door eerdere werkzaamheden beschadigd is geraakt. Er wordt in deze quickscan niet inhoudelijk ingegaan op herstelwerkzaamheden of ecologische begeleiding, hiervoor kunt u de losse notitie over de dassenburcht (NIRP20240145) raadplegen.

Door de aard van de werkzaamheden aan de eendenkooi, namelijk herstel van aanwezige natuur- en cultuurhistorische waarden, blijft het gebied geschikt voor de bovenstaande soorten. Om deze reden adviseren wij om bij de provincie Gelderland in gesprek te gaan over het mogelijk gebruik van een gedragscode gebaseerd op de aanname dat al deze soorten aanwezig zijn. De maatregelen en werkwijzen die beschreven zullen worden in deze gedragscode zullen dezelfde maatregelen en werkwijzen zijn die opgesteld zouden worden wanneer bovenstaande soorten aangetroffen zouden zijn door vervolgonderzoek.

Wanneer er niet volgens een gedragscode gewerkt kan worden, is aanvullend onderzoek noodzakelijk. Indien er na aanvullend onderzoek blijkt dat er verblijfplaatsen of andere beschermde natuurwaarden van de beschermde soorten aanwezig zijn en schadelijke handelingen genoemd in de Omgevingswet niet voorkomen kunnen worden, is het aanvragen van een omgevingsvergunning via het DSO bij Provincie Gelderland noodzakelijk. Het is mogelijk dat er mitigerende of compenserende maatregelen nodig zijn om schadelijke handelingen te voorkomen of effecten te beperken of ongedaan te maken.

1 Inleiding

is voornemens snoei-, kap-, graaf- en herstelwerkzaamheden uit te voeren aan het terrein van de eendenkooi gelegen aan de Wipperdijk en Kooidijk te Kring van Dorth. Hierbij is de doelstelling om het gebied te herstellen naar de oorspronkelijke staat.

De Omgevingswet (Ow) verplicht om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen geen beschermde Natura 2000-gebieden, aanwezige beschermde plant- of diersoorten of houtopstanden aantasten. Aangezien er op voorhand zeker is dat er geen kans is op mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden vanwege de grote afstand (8 km tot Natura2000 gebied Borkeld en 12,1 km tot Natura 2000 gebied Rijntakken), is er alleen een quickscan nodig naar de aanwezigheid van beschermde soorten in de invloedsfeer van het voorgenomen project. Het voorliggende rapport is een uitwerking van de resultaten van de quickscan. Een quickscan is een onderzoek waarbij onderzocht wordt of in de invloedsfeer van de voorgenomen ingrepen project beschermde planten- of diersoorten worden verwacht die mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden van de geplande activiteiten. Wanneer beschermde soorten verwacht worden maar er onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om het voorkomen uit te sluiten, is het noodzakelijk dat aanvullend onderzoek uitgevoerd dient te worden.

Voorliggende rapportage betreft een overzicht met de resultaten van de quickscan en een aanbeveling voor vervolgstappen.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt omschreven hoe de onderzoeksgebied eruitziet, hoe deze momenteel gebruikt wordt en wat de geplande ingreep inhoudt. Hoofdstuk 3 bespreekt de onderzoeksmethodiek. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de mogelijke effecten op beschermde soorten in de invloedsfeer van het projectgebied. In hoofdstuk 5 wordt afgesloten met de conclusie en eventuele vervolgstappen die moeten worden genomen.

2 Onderzoeksgebied

2.1 Beschrijving onderzoeksgebied

Het projectgebied betreft de eendenkooi aan de Wipperdijk en Kooidijk te Kring van Dorth, gemeente Lochem in provincie Gelderland. Het betreft kadasterpercelen GSLo1-M-11 en M-12.

Figuur 1: Begrenzing plangebied.

In 2005 is er voor het laatst onderhoud uitgevoerd aan het gebied, dit werd uitgevoerd door provincie Gelderland, gemeente Lochem en Stichting Landschapsbeheer Gelderland. Sinds dit onderhoud is de eendenvijver weer grotendeels dichtgegroeid met houtopstand.

Zie Figuur 2 voor een impressie van het plangebied.

Figuur 2.1: Informatiebord over gebruik en onderhoud van de eendenkooi.

Figuur 2.2: Voorbeeld van houtopslag welke terug gegroeid is in de vijver na de stop van onderhoud.

Figuur 2.3: Oorspronkelijke grachtsloot.

Figuur 2.4: Voorbeeld van een naaldboom op het terrein.

Figuur 2.5: Zandophoping met zitbank en informatiebord, met links ingang terrein vanaf de weg.

Figuur 2.6: Middensloot op het terrein.

Figuur 2.7: Vangarm op het terrein.

Figuur 2.8: Grachtsloot aan achterzijde terrein.

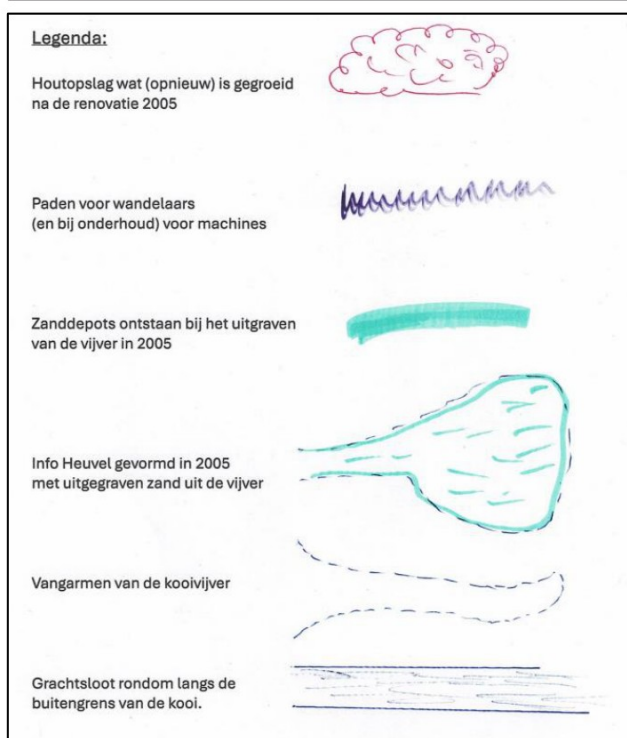
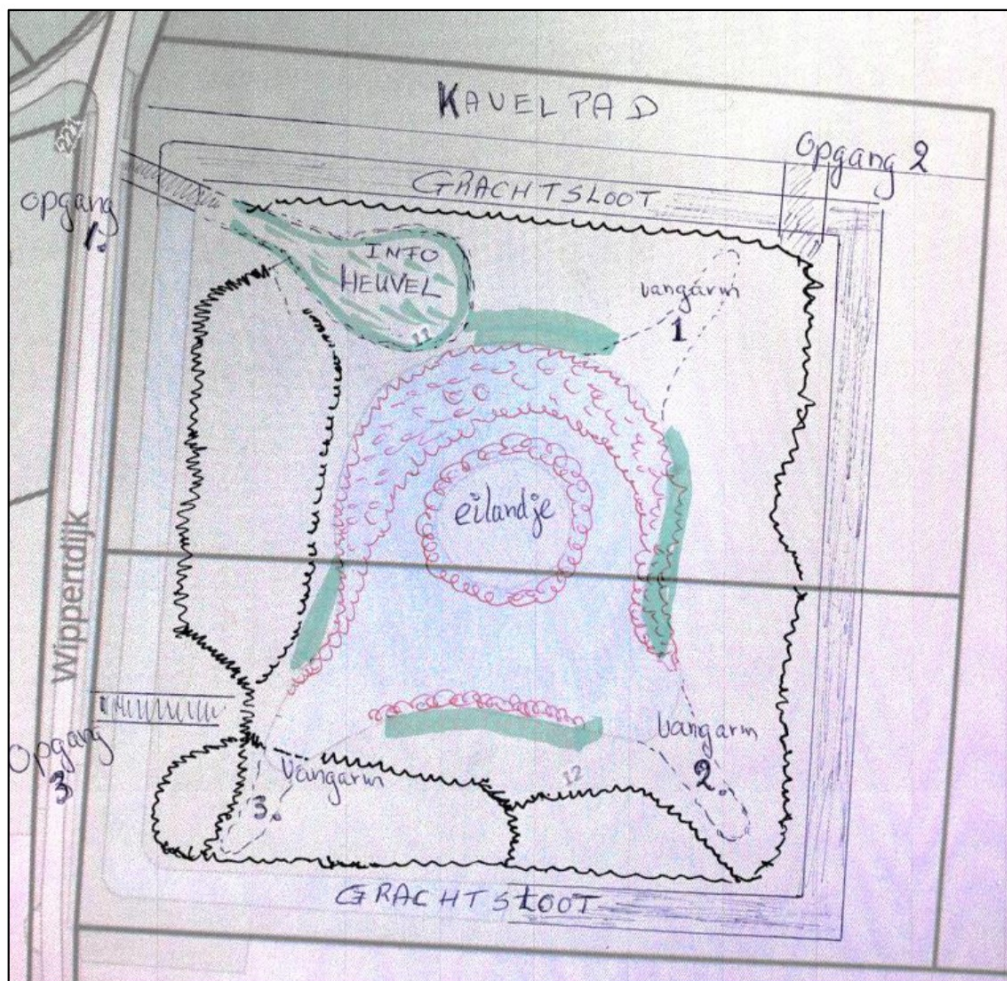

Figuur 2.9: Eiland in middensloot.

2.2 Geplande ingreep

is voornemens snoei-, kap-, graaf- en herstelwerkzaamheden uit te voeren aan het terrein van de eendenkooi gelegen aan de Wipperdijk en Kooidijk te Kring van Dorth, zie figuur 3. Hierbij is de doelstelling om het gebied te herstellen naar de oorspronkelijke staat. Onder de werkzaamheden vallen onder andere:

1. Het verwijderen van de houtopslag in en rondom de vijver inclusief wortels
2. Het afvullen van de zandpaden
3. Het verwijderen van zanddepots die zijn ontstaan bij de herstelwerkzaamheden in 2005
4. Het vernieuwen van de rietschermen, gaasoverspanning en vanghok bij vangarm 1
5. Het opschonen en uitdiepen van vangarm 1 en 3 en de grachtsloot
6. Het uitgraven van opgang 1 en beschikbaar maken voor wandelaars doormiddel van een pad of brug
7. Het herstellen van opgang 2, inclusief het plaatsen van een duiker
8. Het verwijderen van opgang 3 door het uitgraven van de grachtsloot

Figuur 3: Indeling van het terrein van de eendenkooi, aangeleverd door initiatiefnemer.

3 Onderzoeksmethode

Het onderzoek is uitgevoerd door middel van een bureaustudie en een eenmalig veldbezoek. Op deze wijze wordt inzicht verkregen omtrent de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij het onderzoeksgebied. Een quickscan is een toets van de ecologische potenties van het onderzoeksgebied aan de hand van bestaande gegevens en het verkregen inzicht ten tijde van het veldbezoek. Er worden in het onderhavige onderzoek geen inventarisaties uitgevoerd van soorten en soortgroepen. Uit de quickscan moet blijken of aanvullend soortonderzoek noodzakelijk is.

3.1 Bureaustudie

Bij de bureaustudie is gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreidingsgegevens. Aan de hand van verspreidingsatlassen en verspreidingsgegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) wordt er nagegaan of er beschermde flora en fauna voorkomen in of nabij het projectgebied. Echter is het vaak niet mogelijk de exacte locatie of datering van deze gegeven te achterhalen. De verspreidingsgegevens zijn veelal weergegeven in kilometerhokken (1x1 km) of in atlasblokken (5x5 km), de waarnemingen hebben dan ook meer betrekking op de regio en niet zo zeer op het projectgebied. De gegevens uit de verspreidingsatlassen geven vaak dan ook alleen een indicatie of de soort in de omgeving voorkomt. Voor de bureaustudie wordt gebruikgemaakt van gegevens van de afgelopen tien jaar.

De volgende atlasblokken zijn gebruikt:

- 27-58
- 28-51
- 28-52
- 33-18
- 34-11
- 34-12
- 33-28
- 34-21
- 34-22

3.2 Veldonderzoek

Naast de bureaustudie heeft er een veldbezoek plaatsgevonden. Het veldbezoek is uitgevoerd op 22 maart 2024 door [REDACTED] beide adviseurs Ecologie bij NatuurInclusief B.V. De weersomstandigheden waren hierbij ca. 12° C, droog, onbewolkt, en windkracht 1 Bft.

Gedurende het veldbezoek is het projectgebied en de directe omgeving beoordeeld op de ecologische potentie. Hierbij is gekeken naar de aanwezigheid van geschikte habitat en de daarbij verwachte soorten en/of soortgroepen. Aan de hand van de beschrijving van de geplande ingreep en de resultaten van de bureaustudie is de omvang van het onderzoeksgebied bepaald. Indien beschermde of bijzondere soorten zijn waargenomen, zijn deze genoteerd en indien mogelijk, vastgelegd.

4 Resultaten flora en fauna

4.1 Planten

Bureauonderzoek

Uit de verspreidingsgegevens van de bureaustudie blijkt dat er in de omgeving van het projectgebied drie soorten beschermde planten zijn aangetroffen, namelijk dennenororchis, kruipend moerasscherm en wilde ridderspoor.

Veldbezoek

Van de 3 soorten die uit het bureauonderzoek in de omgeving aangetroffen zijn, wordt 1 soort verwacht door de aanwezigheid van geschikt habitat. Hiervan is de kop dikgedrukt gemaakt in onderstaande lijst.

Dennenororchis

Dennenororchis staat op beschaduwde, droge tot iets vochtige, voedsel- en stikstofarme, meestal zure, goed doorluchte zand- en lemige grond, wortelt in de bovenste humuslaag van verteerd (naalden)strooisel en vereist een hoge luchtvochtigheid. Groeit in (dennen-)bossen en zeeduin. In enkele locaties binnen het projectgebied zijn naaldbomen aanwezig en kunnen de bodem- en microklimaatomstandigheden geschikt zijn voor dennenororchis (figuur 3), hierdoor kan de soort niet worden uitgesloten.

Figuur 3. Voorbeeld van naaldenstrooisel binnen het projectgebied.

Kruipend moerasscherm

Kruipend moerasscherm verlangt zonnige, open plekken op natte, matig voedselarme tot matig voedselrijke, stikstofrijke, zwak zure veen- of kleibodems, die 's winters ondiep overstroomd worden. De soort groeit op open plekken langs waterkanten, op ijsbanen, in binnenduingrasland en in duinvalleien, in extensief begraasde weilanden en oud grasland. Binnen het projectgebied zijn meerdere sloten en grachten aanwezig, echter zijn de oevers zeer beschaduwde en is kruipend moerasscherm een warmteminnende soort. Hierdoor kan de soort uitgesloten worden en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Wilde ridderspoor

Wilde ridderspoor is te vinden op matig voedselrijke kalkhoudende zandige klei in wintergraanakkers en op ruderaal omgewerkte terreinen op kalkgrond. De soort is adventief op plekken waar graan wordt overgeslagen en komt voor op stroomruggen. Binnen het projectgebied zijn geen wintergraanakkers of stroomruggen aanwezig, tevens zijn er geen ruderaal omgewerkte terreinen. Hierdoor kan deze soort worden uitgesloten.

Conclusie

Dennenorchis kan niet uitgesloten worden binnen het projectgebied. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk.

4.2 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen zijn strikt beschermd door de Wet natuurbescherming. Hierdoor zijn alle vleermuizen beschermd tegen het verstoren, verwonden en doden van individuen, beschadigen en vernielen van hun vaste rust- en verblijfplaatsen en de daarbij behorende essentiële foerageergebieden en vliegroutes.

Bureaustudie

Een groot aantal van de 17 in Nederland voorkomende soorten vleermuizen kunnen worden aangetroffen in provincie Gelderland. Een aantal daarvan zijn zeldzaam of stellen zeer specifieke eisen aan hun verblijfplaatsen. Op basis van de landelijke verspreiding kunnen onder andere de volgende soorten verwacht worden in en rond het projectgebied: bosvleermuis, franjestaart, laatvlieger, gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, meervleermuis, watervleermuis, grijze grootoorvleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Verblijfplaatsen gebouwen

Er is geen bebouwing aanwezig op het terrein. Aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten is dus niet noodzakelijk.

Verblijfplaatsen bomen

Binnen het projectgebied zijn vele bomen aanwezig met holtes die mogelijk geschikt zijn voor boombewonende vleermuissoorten, zie figuur 4. Aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten is noodzakelijk indien deze geschikte bomen gekapt zullen worden.

Figuur 4. Bomen die geschikt zijn voor vleermuizen.

Vleermuisverblijfplaatsen

Vleermuizen zijn niet in staat om zelf een verblijfplaats te creëren en zijn dan ook volledig afhankelijk van bestaande ruimtes in onder andere bomen en/of gebouwen. In bomen verblijven ze vaak in holtes of achter loszittend schors en in gebouwen in de spouw, onder de dakpannen, achter gevelbetimmering of op zolders. Waar ze verblijven is afhankelijk van de soort. Er is een onderscheid te maken tussen boombewonende (bijv. rosse vleermuis en watervleermuis) en gebouwbewonende vleermuizen (bijv. gewone dwergvleermuis en laatvlieger), echter zijn er ook soorten die van beide gebruik maken (bijv. gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis).

Gedurende het jaar maken ze gebruik van verschillende verblijfplaatsen met verschillende functies:

- Kraamverblijfplaats
- Zomerverblijfplaats
- Paarverblijfplaats
- Winterverblijfplaats

Niet alleen hebben de verschillende verblijfplaatsen verschillende functies, ze hebben ook verschillende eisen. In kraamverblijfplaatsen brengen vrouwtjes, vaak in grote kolonies, hun jongen groot. Belangrijk is dat het klimaat hier constant is en de temperatuur niet te laag daalt wanneer de vrouwtjes 's nachts op jacht gaan naar voedsel. Ook in de winterverblijfplaatsen, waar de vleermuizen in lethargie gaan, is het belangrijk dat het klimaat constant blijft en de temperatuur niet te ver onder het vriespunt daalt. Daarnaast kijken ze ook naar de ligging van de verblijfplaatsen, de afstand tot hun foerageergebied en bijvoorbeeld voor mannetjes in het paarseizoen of het langs een vliegroute van vrouwtjes ligt.

Foerageergebied/ vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige structuren in het landschap om zich tussen te verplaatsen en te foerageren, zoals bomenlanen, bebouwing, houtsingels en watergangen. Binnen het projectgebied vallen geen lijnvormige structuren, maar wel groene gebieden die essentiële functies zouden kunnen dienen voor vleermuizen.

Conclusie

Onderzoek naar boombewonende vleermuissoorten is noodzakelijk indien er bomen met holtes en loszittend schors gekapt zullen worden.

4.3 Grondgebonden zoogdieren

Bureaustudie

Uit de verspreiding gegevens van de bureaustudie blijkt dat er in de omgeving van het projectgebied verschillende soorten beschermde grondgebonden zoogdieren zijn aangetroffen, namelijk: aardmuis, bever, boommarter, bosmuis, bunzing, damhert, das, dwergmuis, dwergspitsmuis, eekhoorn, egel, grote bosmuis, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, otter, ree, rosse woelmuis, steenmarter, veldmuis, vos, wezel, woelrat en wolf. Enkele soorten zijn vrijgesteld in de provincie Gelderland, namelijk: aardmuis, bosmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, haas, huisspitsmuis, konijn, ree, rosse woelmuis, veldmuis, vos en woelrat. Voor deze soorten is de zorgplicht echter nog wel van toepassing.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is er gekeken naar de specifieke eisen die de soorten stellen die niet zijn vrijgesteld, bij de provincie Gelderland gaat het om de volgende soorten: bever, boommarter, bunzing, damhert, das, eekhoorn, grote bosmuis, hermelijn, otter, steenmarter, wezel en wolf. De soorten waar rekening mee gehouden moeten worden zijn dikgedrukt weergegeven in onderstaande lijst.

Bever

Deze soort is afhankelijk van watergangen die dieper zijn dan 50 cm. Ook hebben ze graag water waar weinig verstoring plaatsvindt. Het water dat aanwezig is binnen het projectgebied bestaat uit een enkele vijver, afgesloten van andere watergangen, en is niet groot genoeg om een functie te dienen voor bever. Hierdoor kan de soort worden uitgesloten en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Boommarter

Boommarter heeft een grote voorkeur voor een beboste omgeving, maar is op steeds meer typen locaties te vinden, al blijft bos het biotoop bij uitstek voor boommarters. De soort maakt de nesten bij uitstek in boomholtes, maar voor rustplaatsen worden ook wel oude holen van bijvoorbeeld konijnen, dassen en vossen gebruikt en soms zelfs in bebouwing in bos(randen). Eind maart tot eind april worden de jongen geboren en gaan na 5 weken voor het eerst uit het nest met de moeder, vanaf september zijn de jongen zelfstandig. Het projectgebied is zeer geschikt voor boommarter door het beboste terrein met meerdere oude bomen met boomholtes, hierdoor is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Bunzing, hermelijn, en wezel

Bunzing, hermelijn en wezel zijn soorten die gebruik maken van bosschages, dichte ruigtes en randen langs deze structuren. Deze structuren gebruiken ze als schuilgelegenheden en zijn essentieel voor een leefgebied van deze soorten, lijnvormige elementen hiervan gebruiken ze om zich door het landschap te verplaatsen. Deze soorten gebruiken allen holen van andere dieren zoals muizen en konijnen als verblijfplaats. Voor deze soorten zijn (half)open landschappen met voldoende schuilgelegenheid, in de vorm van struweel en takkenhopen, en prooiaanbod, onder andere kleine zoogdieren en vogels, van belang. Hier laten de soorten regelmatig resten zoals botten of veren van over. Het plangebied is zeer geschikt voor deze kleine marterachtigen door aanwezige takkenhopen en halfopen landschap. Vervolgonderzoek is noodzakelijk.

Damhert

Damhert komt met name voor in lichte loofbossen en gemengde bossen. De soort heeft een voorkeur voor oudere bossen met een dichte onderbegroeiing. De aanwezigheid van voldoende gras is belangrijk; damhert komt dan ook voor in randzones bij open plekken, graslanden en akkerranden en in parkachtige bosgebieden. Verspreid over Nederland komt de soort in vrijwel elke provincie in meerdere groepjes in de vrije natuur voor. Alle plekken waar Damhert voorkomt zijn bekend; geen van de bekende populaties maken gebruik van het projectgebied. Hierdoor kan de soort worden uitgesloten en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Das

Dassen graven zeer uitgebreide holenstelsels (burchten) in onder andere bosranden, houtwallen, brede heggen in de buurt van gras- en akkerlanden en drinkwater. Deze burchten zijn goed zichtbaar en kan over de vele generaties dat ze gebruikt worden vele tientallen vierkanten meters beslaan. Dassen staan erom bekend dat ze 's nachts tot wel vier kilometer van hun burcht kunnen lopen om te foerageren. Foerageergebieden bestaan vaak uit weilanden en open gebieden waar ze regenwormen eten. Er zijn tijdens het veldbezoek neusputjes en graafsporen aangetroffen, zie figuur 5. Er is tevens een grote dassenburcht met meer dan 7 ingangen aanwezig binnen het projectgebied, zie figuur 6, welke in de afgelopen 5 jaar een tijd actief in gebruik is geweest. Deze burcht kan hierdoor gezien worden als 'hoofdburcht', al zijn de graafsporen geen bewijs van de huidige staat van de burcht. Hoofdburchten staan erom bekend dat ze voor periodes ongebruikt kunnen blijven. Das is echter wel aanwezig in het gebied. Hierdoor is onderzoek noodzakelijk. De notitie NIRP20240145 gaat verder in op herstelwerkzaamheden met betrekking tot de aanwezige dassenburcht.

Figuur 5. Aangetroffen neusputjes en graafsporen van das.

Figuur 6. Dassenburcht aanwezig op het terrein.

Eekhoorn

Eekhoorn komt met name voor in naaldbos, loofbos en gemend bos, maar wordt ook vaak aangetroffen in parken en tuinen mits er voldoende voedsel (bijvoorbeeld hazelnoten en dennenappels) en schuilgelegenheid aanwezig is. Daarom hebben eekhoorns een sterke voorkeur voor oudere bomen (>20 jaar bij naaldbomen en >40 bij loofbomen) die meer voedsel produceren en een grotere variatie aan nestgelegenheid bieden. Nesten worden gebouwd op minstens 5 meter hoogte, hier kunnen boomholtes voor gebruikt worden of ze bouwen zelf bolvormige nesten in de boom. Eekhoorn maakt gebruik van meerdere nesten maar heeft één hoofdnest die het beste onderhouden wordt en 30 tot 50 cm groot kan zijn, bij vrouwtjes doet deze ook dienst als kraamnest. Binnen het projectgebied zijn geschikte bomen aanwezig om als nestgelegenheid te dienen voor eekhoorn, tevens is er geschikt foerageergebied aanwezig. Hierdoor kan eekhoorn niet uitgesloten worden, en is onderzoek naar aanwezige nesten noodzakelijk.

Grote bosmuis

In Nederland komt de grote bosmuis vooral voor in Zuid-Limburg en langs de oostelijke helft van ons land, tussen Groningen en Winterswijk. Maar de soort ruikt in groot tempo op en wordt inmiddels op veel meer plekken aangetroffen. De soort heeft een voorkeur voor oude open eiken- en beukenbossen, met een uitgebreide struiklaag en weinig ondergroei maar wordt ook aangetroffen in struweelhagen in het landelijke gebied. De grote bosmuis bouwt een nest als verblijfplaats. Dit nest bekleden ze met bladeren en mos en bevindt zich meestal onder wortelstronken van grote bomen ondergronds of onder takkenhopen. Het projectgebied is zeer geschikt voor grote bosmuis, hierdoor kan de soort niet worden uitgesloten en is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Otter

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking. De soort is te vinden in en rond verschillende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen, en maakt in het gebied ook gebruik van struwelen en bosschages. Otters zijn zeer verstoringgevoelig. Het projectgebied bevat geen geschikte wateren voor otter, het aanwezige water is te ondiep en de vijver zelf is te klein om een functie te dienen voor deze soort. Hierdoor kan de soort worden uitgesloten en is onderzoek niet noodzakelijk.

Steenmarter

Steenmarter heeft een voorkeur voor rotsige hellingen en gebouwen als verblijfplaats en gebieden met heggen, bosjes, greppels en geriefhoutbosjes. Het zijn generalisten en passen zich makkelijk aan, waardoor ze in enorm veel biotopen voorkomen. Het projectgebied is geschikt voor steenmarter door de aanwezige takkenhopen. Hierdoor kan de soort niet uitgesloten worden en is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Wolf

Wolven hebben grote leefgebieden nodig; van 5.000 tot wel 100.000 ha, afhankelijk van het voedselaanbod. Voor het nest heeft de soort rustige afgelegen plekken nodig waar zeer weinig tot geen menselijke activiteiten zijn, met voldoende voedsel aanbod. Solitaire wolven kunnen wel door meer bebouwde en menselijke actieve gebieden reizen of tijdelijk verblijven, dicht in de buurt van bebouwd worden echter nooit permanente roedels gevestigd met vaste verblijfplaatsen voor voortplanting. Het projectgebied is te klein om een functie te dienen voor wolf. Hierdoor kunnen vaste rust en verblijfplaatsen van deze soort binnen het projectgebied worden uitgesloten en is onderzoek niet noodzakelijk.

Conclusie

Aanvullend onderzoek naar boommarter, steenmarter, das, eekhoorn, grote bosmuis en kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn, wezel) is noodzakelijk.

4.4 Vogels (excl. vogels met jaarrond beschermde nesten)

Het is in Nederland verboden nesten of rustplaatsen¹ te vernielen wanneer deze in gebruik zijn. Ook is volgens vaste jurisprudentie aantasting of verstoring verboden dat kan leiden tot afname van het ecologisch functioneren van een nest of rustplaats. Onder de bescherming van het nest of rustplaats vallen daarmee ook de essentiële elementen van het leefgebied die nodig zijn voor het ecologisch functioneren van deze plaatsen.² In gebruik zijnde nesten en rustplaatsen zijn in Nederland dan ook strikt beschermd door de Wet natuurbescherming. Daarnaast is het verboden vogels zodanig te storen dat dit een wezenlijke invloed heeft op de staat van instandhouding van vogels en is het verboden om vogels te vangen of te doden. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met aanwezige vogels, de in gebruik zijnde nesten en rustplaatsen en bijbehorende essentiële onderdelen van het leefgebied. Buiten de periode dat nesten of rustplaatsen in gebruik zijn, gelden de verbodsbepalingen met betrekking tot nesten en rustplaatsen niet. Wanneer in gebruik zijnde nesten of rustplaatsen aanwezig zijn, dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden op een zodanige wijze dat het ecologisch functioneren kan worden gegarandeerd (bijvoorbeeld door te werken buiten de kwetsbare perioden). Wanneer in gebruik zijnde nesten of rustplaatsen direct grenzend aan het plangebied aanwezig zijn zal door een deskundige op het gebied van vogels moeten worden bepaald of de werkzaamheden in kwetsbare perioden kunnen worden uitgevoerd of dat kwetsbare perioden moeten worden ontzien.

Bureaustudie

Een groot aantal broedvogels komt voor in de regio. Waaronder algemene soorten zoals kauw en houtduif, maar ook zeldzamere soorten zoals watersnip.

Veldbezoek

Gedurende het veldbezoek zijn meerdere rustende vogelsoorten waargenomen in het projectgebied.

Conclusie

Verschillende algemeen voorkomende broedvogels worden verwacht in- en rond het projectgebied. Op de soorten met jaarrond beschermde nesten na (zie volgende paragraaf) zijn de nesten van broedende vogels en rustplaatsen niet beschermd als deze niet meer in gebruik zijn. Gedurende de gebruikperiode geldt een algeheel verbod op het zodanig verstoren, beschadigen en vernielen van nesten en rustplaatsen dat deze niet meer kunnen functioneren als nest of rustplaats. Er is geen wettelijk vastgestelde periode als gebruikperiode. Voor de wet is er sprake van een gebruikperiode als er sprake is van een broedgeval of rustende vogels. Direct voorafgaand aan de werkzaamheden dient onderzocht te worden of er broed- of rustgevallen in- en rond het projectgebied aanwezig zijn. Vooraf maatregelen nemen om te voorkomen dat vogels gaan nestelen of rusten is toegestaan, mits er geen sprake is van aanwezigheid van vogels met jaarrond beschermde nesten.

4.5 Vogels met jaarrond beschermde nesten

Een aantal vogelsoorten genieten extra bescherming doordat hun nesten jaarrond beschermd zijn. Dit betekent dat deze nestlocaties en het bijbehorende essentiële leefgebied ook buiten de broedperiode niet mogen worden beschadigd, vernield, weggenomen of op andere wijze minder geschikt of ongeschikt worden gemaakt. De vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten zonder vrijstelling in de provincie Gelderland zijn hieronder benoemd.

¹ Hoewel rustplaatsen van vogels volgens artikel 11.37, lid 1, onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving beschermd zijn, heeft Provincie Gelderland geen specifiek beleid opgesteld hoe met rustplaatsen van vogels moet worden omgegaan. Recent is een uitspraak gepubliceerd van de Rechtbank Noord-Nederland dat ingaat op de bescherming van rustplaatsen van vogels, dat in dat geval betrekking had op de bescherming van slaapplekken van ganzen (zie ECLI:NL:RBNNE:2021:3180). Naast slaapplekken dient er ook rekening te worden gehouden met andere type rustplaatsen, zoals hoogwatervluchtplaatsen, ruiplaatsen en roestplekken (van uilen).

² Voor de definitie van essentieel leefgebied wordt verwezen naar jurisprudentie van 7 juli jongstleden (zie ECLI:NL:RVS:2021:1457), waarin in rechtsoverweging 6 een aantal belangrijke criteria staan wanneer leefgebied moet worden beschouwd als essentieel.

Bureaustudie

De volgende soorten zijn in of in de directe omgeving waargenomen; Boomvalk, Buizerd, Grote gele kwikstaart, Havik, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif en Zwarte wouw. Ook zijn er gebouwbewonende soorten waargenomen; Gierzwaluw, Huismus en Kerkuil.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn zowel enkele nesten in bomen aangetroffen als prooiresten van een roofvogel (figuur 7.) Meerdere soorten kunnen niet uitgesloten worden, zie onderstaande tekst.

Figuur 7. Aangetroffen prooiresten.

Boomvalk

Deze soort is een soort die vooral op open vlaktes voorkomt met ruigtes en poelen en of vennen. Dit zijn vooral halfopen landschappen. Het gebied is geschikt voor boomvalk door de aanwezige bomen en bosrand aan de randen van het perceel. Tevens is boomvalk binnen 2 Km aangetroffen van het projectgebied. Hierdoor kan de soort niet uitgesloten worden en is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Buizerd

Buizerd broedt bij voorkeur in hoge bomen en vaak tegen de rand van het bos. Buizerd is generalistisch en flexibel, en zou daarom in of rondom de directe omgeving van het projectgebied een nest kunnen bouwen of een ekster of kraaiennest over kunnen nemen. Buizerd maakt in de meeste gevallen gebruik van bestaande nesten die vervolgens verder uitgebouwd worden tot een plat, omvangrijk nest (horst). Nesten van buizerd bevinden zich meestal in oude naald- of loofbomen: een eik, wilg, zwarte els, lariks of grove den. De broedperiode begint in maart met legsel en eindigt in juli wanneer de jongen uitvliegen. In deze periode is de buizerd extra gevoelig voor verstoring. Het projectgebied is zeer geschikt voor buizerd door de aanwezige bebossing. Ook zijn er prooiresten gevonden van een roofvogel en is buizerd op korte afstand gehoord tijdens het veldbezoek. Ook is buizerd binnen 1km waargenomen van het projectgebied. Hierdoor kan de soort niet uitgesloten worden en is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Grote gele kwikstaart

Deze soort komt voornamelijk langs de oevers van beken, en langzaam stromende wateren voor. Hierbij broedt deze soort binnen de bebouwde kom. Er is geen bebouwing aanwezig binnen het projectgebied en het water is stilstaand, waardoor nesten van grote gele kwikstaart uitgesloten kunnen worden. Hierdoor is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Gierzwaluw

Gierzwaluw is van origine een rotswand broedende vogel die kieren en spleten in rotswanden gebruikt als nestlocaties. Echter bieden in Nederland juist gebouwen ideale nestgelegenheid voor deze koloniebroeder. Hier kruipen ze onder dakpannen, kieren en gaten in muren of speciale nestkasten. Ze zitten hier dan tussen het dak en een twee (isolatie) laag in. Hierbij is ook een in-, uitvlieg ruimte van belang welke vrij is van obstakels en stijl genoeg om vlucht te nemen. De soort is gewend aan menselijke aanwezigheid maar zal sterke verstoringen zoals harde geluiden bij voorkeur vermijden. Er is geen bebouwing aanwezig binnen het projectgebied, waardoor nesten van gierzwaluw uitgesloten kunnen worden en vervolgonderzoek niet noodzakelijk is.

Havik

Deze soort is een verstoringgevoelige bosvogel die stille bossen met naaldbomen prefereert om in te broeden. Het projectgebied is zeer geschikt voor havik door de aanwezige bebouwing, tevens is de soort binnen 1km afstand waargenomen. Hierdoor kan de soort niet uitgesloten worden en is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Huismus

Huismussen zijn zeer stand vaste kolonie broedende vogels. Ze zijn sterk gebonden aan bebouwing voor nestgelegenheid en hebben een specifieke combinatie van elementen nodig binnen het leefgebied om te gedijen. Van groot belang hierbij is nabijheid (binnen enkele meters van nestlocatie en/of foerageergebied) van voldoende schuilgelegenheid in de vorm van altijd groen blijvende heggen en struiken. Er is geen bebouwing aanwezig binnen het projectgebied, waardoor nesten van huismus uitgesloten kunnen worden en vervolgonderzoek niet noodzakelijk is.

Kerkuil

Kerkuilen broeden vaak in oude schuren en zolders of ander grote ruimtes in gebouwen, ze worden ook vaak aangetroffen in speciale kerkuilkasten. De soort jaagt boven halfopen tot open cultuurlandschappen, zoals kruidenrijke akkerranden, wegbermen en ruige grasstroken, hierbij jagen ze bijna uitsluitend op muizensoorten. Deze soort is vrij honkvast en kan jaarrond in de buurt van het nest gevonden worden, dit is doorgaans in cultuurlandschappen maar ze kunnen ook worden aangetroffen in bebouwd/stedelijk gebied, zolang er voldoende rust, schuil en voedsel gelegenheid beschikbaar is. Er is geen geschikte bebouwing aanwezig binnen het projectgebied, tevens zijn er geen kerkuilkasten aanwezig. Hierdoor kunnen nesten van de soort worden uitgesloten en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Oehoe

Oehoe is een honkvaste vogelsoort met een groot aanpassingsvermogen. Dit betekent dat de soort zich in veel verschillende habitatten kan huisvesten zolang er voldoende jaarrond voedselaanbod is, voldoende nestplaatsen zijn en natuurlijk water beschikbaar is. Van oorsprong is oehoe een berglandschapsbewoner: de voorkeur voor nestplaatsen gaat nog steeds uit naar plekken met hellingen en stenig gebied. In Nederland zijn dit bijvoorbeeld steen- of zandgroeves. Ook wordt de soort aangetroffen in grondnesten in verschillende typen bossen, vaak in hellingbossen met weinig bodembegroeiing, of in oude horsten van andere roofvogelsoorten. Oehoe kan in het broedseizoen territoriaal zijn en kan daarin flink last ondervinden van verstoring door mensen. Doorgaans zullen ze dus een minder druk bezocht gebied zoeken om te huisvesten. Oehoe is een zeer herkenbare soort waarvan

waarnemingen snel en accuraat doorgegeven worden door waarnemers. Het projectgebied wordt bezocht door wandelaars. Aangezien er geen waarnemingen zijn van oehoe binnen 5km rondom het projectgebied, kunnen nesten van deze soort worden uitgesloten en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Ooievaar

Ooievaar is een soort die vooral voorkomt in weilanden en uiterwaarden met een hoge waterstand. De soort bouwt grote nesten in bomen, nestpalen, hoogspanningsmasten of op woningen. De nesten zijn door de afmetingen en hoogte in de bomen of palen zeer goed zichtbaar. Er zijn tijdens het veldbezoek geen nesten aangetroffen van ooievaar, Hierdoor kan de soort worden uitgesloten.

Ransuil

Deze soort komt voor in stadsparken, landerijen en bosschages. Deze soort bouwt niet zijn eigen nest maar gebruikt oude kraaien- en eksternesten. Er zijn oude kraaiennesten waargenomen, tevens is de aanwezige bebossing zeer geschikt voor ransuil. Hierdoor is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Roek

Roeken zijn kolonievogels en broeden in grote kolonies van vaak tientallen broedparen tot zelfs honderden. Deze kolonies broeden in groepen hoge bomen (vaak populieren) met nesten op meestal 15 meter of hoger, maar minimaal 7 meter hoog. Roek is een zeer locatietrouwe vogel. Er zijn geen kolonies van roek of een congregatie van nesten waargenomen binnen of direct rondom het projectgebied, waardoor de soort uitgesloten kan worden binnen het projectgebied. Hierdoor is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Slechtvalk

Slechtvalken broeden op kliffen en bergwanden. In Nederland ook wel in oude nesten van kraaien en roofvogels, nestkasten, in open boerenland nesten ze in hoogspanningsmasten. In stedelijk gebied worden ze ook wel aangetroffen op wolkenkrabbers of andere hoge gebouwen. Van belang hierbij is dat de locatie van het nest vrijwel onverstoorde is. Slechtvalken zijn territoriaal en jagen tot wel 3 km ver van het nest af. Ook komen ze vaak terug naar hetzelfde nest als het jaar daarvoor. Er is geen bebouwing aanwezig binnen het projectgebied, waardoor nesten van slechtvalk uitgesloten kunnen worden en vervolgonderzoek niet noodzakelijk is.

Steenuil

Nesten van steenuil zijn veelal te vinden in holtes van knoestige bomen zoals de knotwilg, of op erven van boerderijen of vrijstaande huizen ook nesten ze regelmatig in speciale nestkasten. Steenuilen gebruiken veelal weilanden en open terreinen als foerageer gebied. Het is een honkvaste vogel die doorgaans het gehele jaar in de nabijheid van de broedplaats verblijven. Steenuil is een soort die vrij gevoelig is voor verstoring in de broedperiode. Hiervoor wordt een bufferzone aangeraden van ten minste 75 meter tot de bron van verstoring, dit kan variëren aan de hand van type verstoring en intensiteit. Het projectgebied is zeer geschikt voor steenuil, tevens is de soort binnen 1km waargenomen met een vast territorium. Hierdoor kan de soort niet uitgesloten worden en is onderzoek noodzakelijk.

Wespendief

Deze soort is ook zoals de havik een bosvogel maar komt ook voor in cultuurbos, moerasbos, loofbossen en gemengde bossen met open plekken, heide, hoogvenen en grasland. De wespendif bouwt zijn nest in hoge loof- en naaldbomen. De soort is zeer verstoringgevoelig. Het projectgebied is zeer geschikt voor wespendif, tevens is de soort binnen 1km aangetroffen van het projectgebied. Hierdoor is de soort niet uit te sluiten en is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Zwarte wouw

Zwarte wouw heeft een groot verspreidingsgebied, maar wordt in Nederland met name waargenomen als trekvogel. Sinds 2009 broeden enkele paren in Nederland. De soort komt voor in laagland, halfopen bos- en waterrijke gebieden. Bijvoorbeeld in rivierdalen met oobossen en moerasgebieden. In Nederland broedt zwarte

wouw solitair, in de kruinen van bomen dicht bij water. De soort heeft een zeer divers dieet, wat op plaatsen is aangepast aan menselijke aanwezigheid. Alle broedparen van zwarte wouw zijn bekend en geen van deze broedparen broedt in het projectgebied. Hierdoor kunnen nesten van zwarte wouw uitgesloten worden en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Conclusie

Onderzoek naar boomvalk, buizerd, havik, ransuil, steenuil en wespendif is noodzakelijk.

4.6 Categorie 5 vogelsoorten

Een categorie 5 vogelsoort is een soort die meer flexibiliteit heeft met het kiezen van een broedplaats dan een jaarrond beschermde soort (zie paragraaf 4.5). Het zijn echter soorten die vaak honkvast zijn en terugkeren naar de plaats of directe omgeving waar ze het jaar daarvoor gebroed hebben. Om deze reden kunnen categorie 5 soorten wel jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende ecologische feiten en omstandigheden dit rechtvaardigen. In die gevallen zijn extra maatregelen en/of onderzoeken noodzakelijk.

Bureaustudie

Een groot aantal categorie 5 soorten komt voor in de regio, zoals bosuil, blauwe reiger, torenvalk en spreeuw.

Veldbezoek

Het projectgebied bevat vele bomen en overig groen dat zeer geschikt is voor categorie 5 vogelsoorten. Echter blijft het gebied na de werkzaamheden zeer geschikt voor deze soorten, waardoor de stand van instandhouding niet in het geding zal komen. Hierdoor is er geen ecologisch zwaarwegende reden om vervolgonderzoek uit te voeren.

Conclusie

Categorie 5 soorten kunnen niet worden uitgesloten. Deze soorten komen allen algemeen voor in de regio van het projectgebied. Echter blijft het gebied na de werkzaamheden zeer geschikt voor deze soorten, waardoor er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is naast een broedvogelcheck voorafgaand aan de werkzaamheden.

4.7 Amfibieën

Bureaustudie

Uit de verspreidingsgegevens van de bureaustudie blijkt dat er in de omgeving van het projectgebied verschillende soorten beschermde amfibieën zijn aangetroffen, namelijk: alpenwatersalamander, bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, kamsalamander, kleine watersalamander en poelkikker. Hiervan zijn enkele soorten vrijgesteld, namelijk: bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander.

Veldbezoek

Alpenwatersalamander

Alpenwatersalamander verblijft buiten het voortplantingsseizoen op land. De soort is niet kieskeurig wat betreft voortplantingsbiotoop, zolang het water niet stromend of rijk aan vis is. Alpenwatersalamander heeft voorkeur voor loofbos, heggen en struwelen op zandige leemgronden. Alpenwatersalamander is in deze omgeving niet natuurlijk voorkomend, alle populaties in de omgeving zijn uitgezet en hierdoor niet beschermd. Hierdoor kan de soort worden uitgesloten binnen het projectgebied en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Kamsalamander

Kamsalamander wordt aangetroffen in bosrijk landschap, met houtwallen of struweel in de directe omgeving van het voortplantingswater. De voortplantingsbiotoop bestaat voornamelijk uit matig voedselrijke tot voedselrijke, stilstaande wateren met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Het water mag niet geheel beschaduwde zijn en moet permanent water bevatten. Het water in het projectgebied bevat geen tot erg weinig

onderwatervegetatie en is grotendeels beschaduwd, waardoor het niet geschikt is voor kamsalamander. Hierdoor kan de soort uitgesloten worden en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Poelkikker

De poelkikker is een zon- en warmteminnende soort met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn. Het is een kritische soort, die houdt van voedselarm en schoon water. Hij heeft een voorkeur voor zwak zure, stilstaande wateren in bos- en heidegebieden op de hogere zandgronden. Hij komt voor in vennen, poelen en watergangen in hoogveengebieden en in de uiterwaarden. Het water binnen het projectgebied is beschaduwd en de oeverzones zijn niet goed begroeid, waardoor het gebied niet geschikt is voor poelkikker. Hierdoor kan de soort worden uitgesloten binnen het projectgebied en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Conclusie

Beschermde amfibieën kunnen uitgesloten worden, vervolgonderzoek is niet noodzakelijk.

4.8 Reptielen

Bureaustudie

In de omgeving waar het projectgebied zich bevindt, worden vier soorten reptielen aangetroffen, namelijk hazelworm, levendbarende hagedis, zandhagedis en ringslang.

Hazelworm

Hazelworm heeft sterke binding met gebieden waar dood hout en veel dichte vegetatie te vinden is. Ze zijn vochtminnend en worden voornamelijk waargenomen in bos- en heidegebieden. Hazelwormen voeden zich voornamelijk op naaktslakken en regenwormen en zijn daarmee afhankelijk van gebieden waar deze prooien voldoende voorkomen. De soort komt voor in open bossen, bosranden, heide, houtwallen, struwelen, spoor- en wegbermen, kalkgraslanden, vestingwerken, steenhopen, ruderaal plaatsen en tuinen. Het projectgebied is zeer geschikt voor hazelworm door de aanwezige takkenstapels en de vochtige omgeving waar hun prooidieren goed gedijen, waardoor de soort niet uitgesloten kan worden. Vervolgonderzoek is noodzakelijk.

Levendbarende hagedis

Levendbarende hagedis is een vochtminnende soort. De soort verkiest vochtige heide- en veengebieden met dopheide, pijpenstrootje en beenbreek en met opslag van berk en grove den. De soort komt ook voor in drogere biotopen zoals struikheidevelden, duinen, open plekken in bossen en heischrale graslanden. Ook in structuurrijke weg- en spoorbermen of in ruigtes kan je soms levendbarende hagedissen aantreffen. Het projectgebied is niet geschikt voor levendbarende hagedis door de afwezigheid van structuurrijke bodem en oevers. Tevens is deze soort warmteminnend, maar het gebied is te beschaduwd om een functie te dienen voor levendbarende hagedis. Hierdoor kan de soort uitgesloten worden en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Zandhagedis

Zandhagedis is sterk gebonden aan duin- en heidegebieden. In het binnenland en kalkarme duinen wordt de soort aangetroffen in struikheideterreinen. In kalkrijke duinen komt zandhagedis voor in open struweelduin. In Nederland is verspreiding van de soort gebonden aan de hogere zandgronden, met de kustduinen en de Veluwe als kerngebieden. Binnen het projectgebied zijn geen zand- of struikheideterreinen aanwezig, hierdoor kan de soort worden uitgesloten en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Ringslang

Ringslang is gebonden aan waterrijke habitats. Deze liggen veelal op zandgronden en op de overgangen van zandgrond naar veen- en kleigronden. Grote oppervlaktes laag gelegen, nat gebied worden gemeden, omdat de soort daar vaak niet alle stadia van zijn levenscyclus kan doorlopen. Voor de voortplanting zijn ze afhankelijk van hopen organisch materiaal. Ringslang is een warmteminnende soort. Het plangebied bevat te weinig zonplekken en is in het algemeen te beschaduwd voor ringslang. Tevens bevat het water weinig tot geen

prooidieren voor ringslang, waardoor het gebied niet geschikt is voor deze soort. Hierdoor kan ringslang worden uitgesloten en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Conclusie

Aanvullend onderzoek naar hazelworm is noodzakelijk.

4.9 Vissen

Bureaustudie

In de omgeving van het projectgebied is grote modderkruiper aangetroffen.

Veldbezoek

Grote modderkruiper

Grote modderkruiper heeft voorkeur voor ondiepe wateren waar een dikke modderlaag in de vinden is, van groot belang hierbij is een uitbundige watervegetatie groei. Ze planten zich voort in warmere en de ondiepere delen van het water waar ze in leven waar een structuur van (dode) vegetatie aanwezig is. De wateren binnen het projectgebied zijn niet geschikt voor grote modderkruiper door de weinige tot afwezige watervegetatie. Hierdoor kan de soort uitgesloten worden en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Conclusie

Aanvullend onderzoek naar grote modderkruiper is niet noodzakelijk.

4.10 Insecten en overige ongewervelden

Bureaustudie

Beschermde insecten en overige ongewervelden stellen specifieke eisen aan hun habitat. Een aantal beschermde soorten kunnen op basis van eerdere waarnemingen worden aangetroffen in of rond het projectgebied, namelijk: aardbeivlinder, grote vos, grote weerschijnvlinder, iepenpage, kleine ijsvogelvlinder, teunisbloempijlstaart, beekrombout, gevlekte witsnuitlibel, oostelijke witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel.

Veldbezoek

Aardbeivlinder

Aardbeivlinder is zeldzame standvlinder welke zeer lokaal voorkomt. De soort wordt aangetroffen op zowel droge als vochtige terreinen met een afwisseling van hoge en lage vegetaties met kale plekken. Aardbeivlinder komt voor op graslanden, heide, kapvlakten, maar ook moerassen. De belangrijkste waardplanten voor de soort zijn dauwbraam en tormentil. Er is weinig variatie in (lage) begroeiing aanwezig in het gebied, waardoor het terrein niet geschikt is voor aardbeivlinder. Hierdoor kan de soort uitgesloten worden en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Grote vos

Grote vos neemt de afgelopen jaren weer sterk toe. De soort is vooral te vinden op warme, zonnige, open maar beschutte plaatsen. Hieronder vallen vochtige, open bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote vrijstaande bomen. Ook moeten er geschikte plaatsen zijn om te overwinteren, zoals holle bomen of stapels hout. Als waardplanten gebruikt deze soort iep, zoete kers en sommige wilgensoorten. In het projectgebied zijn waardplanten in de vorm van wilgen aanwezig. Indien waardplanten gekapt worden voor de werkzaamheden dient dit buiten de kwetsbare periode gedaan te worden (de kwetsbare periode loopt van eind april tot half juli). Als dit niet mogelijk is, dient de soort meegenomen te worden in de vergunningsaanvraag.

Grote weerschijnvlinder

Grote weerschijnvlinder komt met name voor in oudere, vochtige loofbossen, wilgenbroekbossen of bosschages in beekdalen. De belangrijkste waardplanten zijn boswilg en soms grauwe wilg. Er zijn wilgen aanwezig binnen het projectgebied, mogelijk zijn dit boswilg of grauwe wilg. Boswilg komt overal in Nederland voor op droge tot

enigszins voedselrijke bodem, welke mogelijk aanwezig is binnen het projectgebied. Grote weerschijnvlinder kan met de mogelijke aanwezigheid van waardplanten niet worden uitgesloten. Indien waardplanten gekapt worden voor de werkzaamheden dienen deze onderzocht te worden op de aanwezigheid van grote weerschijnvlinder.

Kleine ijsvogelvlinder

Kleine ijsvogelvlinder is een soort van gevarieerde, vochtige gemengde bossen of loofbossen, zoals elzenbroekbos. Geschikte waardplanten bestaan onder andere uit kamperfoelie en sneeuwbes, deze groeien doorgaans in de halfschaduw. De kleine ijsvogelvlinder vliegt graag in de halfschaduw en op open plekken, bredere bospaden en langs bosranden. Het projectgebied is zeer geschikt voor kleine ijsvogelvlinder door de aanwezigheid van kamperfoelie en vochtig bos. Hierdoor kan deze soort niet uitgesloten worden. Indien waardplanten gerooid worden voor de werkzaamheden dienen deze onderzocht te worden op de aanwezigheid van kleine ijsvogelvlinder.

Iepenpage

Iepenpage is een zeldzame standvlinder die vooralsnog vooral is waargekomen in Zuid-Limburg, de Achterhoek en Noord-Brabant. De waardplanten voor deze soort zijn diverse soorten iep, waaronder gladde en ruwe iep en enkele cultivars. Iepenpage komt voor in bossen, bosranden, parken en grotere tuinen maar heeft geen groot leefgebied nodig. De aanwezigheid van één iep is soms al voldoende voor een populatie. Het is niet zeker of iep aanwezig is binnen het projectgebied. Indien iep gerooid zal worden, dient deze eerst onderzocht te worden op de aanwezigheid van iepenpage.

Teunisbloempijlstaart

Teunisbloempijlstaart komt voor in open plekken in vochtige bossen, bosranden en warme open plaatsen. De belangrijkste waardplanten van de soort zijn wilgenroosje, teunisbloem, basterdwederik en kattenstaart. Langs de randen van het projectgebied zijn mogelijk geschikte locaties aanwezig waar waardplanten van teunisbloempijlstaart kunnen voorkomen, echter hebben de werkzaamheden geen invloed op deze randen. Hierdoor kan invloed op deze soort worden uitgesloten en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Beekrombout

Beekrombout wordt in uiteenlopende typen stromende wateren aangetroffen, zowel langzaam als snel stromend. Belangrijk is de aanwezigheid van zuurstofrijk water en onbegroeide zandige substraten en niet te rijk zijn aan nitraten en fosfaten. Vaak zijn grote delen van de oever rijk begroeid en is het landschap in de omgeving kleinschalig met bosjes, houtwallen, hooilanden, heidevelden en ruigten. Het water en aangelegde oevers langs zijn niet geschikt voor Beekrombout doordat het water stilstaand is en de oevers weinig begroeid zijn. Vervolgonderzoek is niet noodzakelijk.

Gevlekte witsnuitlibel

Gevlekte witsnuitlibel is meestal te vinden bij verlandingszones van laagveenmoerassen. Daarnaast kunnen ze voorkomen in bosplassen en verlandingszones van hoogveen- en heidevennen op de hoge zandgronden en randzones van hoogveen. Deze biotooptypen hebben met elkaar gemeen dat het water helder, ondiep (één meter of minder), matig voedselrijk en beschermd gelegen is. Zowel vegetatielose als dichtgegroeide wateren worden gemeden. Het water bevat te weinig vegetatie en het water is de donker door aanwezige tannine om een functie te dienen voor gevlekte witsnuitlibel. Hierdoor kan de soort uitgesloten worden en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Oostelijke witsnuitlibel

Oostelijke witsnuitlibel is een zeer zeldzame witsnuitlibel, waar in Nederland maar één populatie van bekend is. De soort is waargenomen bij matig voedselarme wateren op zandgronden, meestal vennen, welke een complex vormen in een bosrijke omgeving. Voor de larven is een brede, begroeide, verlandingszone noodzakelijk. De bekende populatie ligt niet binnen het projectgebied, hierdoor kan de soort worden uitgesloten.

Sierlijke witsnuitlibel

Sierlijke witsnuitlibel komt voor langs beschutte oeverzones van meren en in stilstaande, ongestoorde wateren met een rijke (submerse)watervegetatie, zoals veenplassen, vijvers en dode rivierarmen. De wateren zijn (matig) voedselrijk en doorgaans omgeven door bos. Door het kleine aantal Nederlandse waarnemingen van de soort zijn biotoopomschrijvingen vooral uit andere Europese landen bekend. Het projectgebied is niet geschikt voor sierlijke witsnuitlibel door de afwezigheid van watervegetatie. Hierdoor kan de soort uitgesloten worden en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Conclusie

Aanvullend onderzoek naar grote weerschijnvlinder, iepenpage en kleine ijsvogelvlinder is noodzakelijk indien de waardplanten aanwezig zijn binnen het projectgebied en aangetast worden door de werkzaamheden. Indien waardplanten van grote vos gekapt of gerooid worden, dient dit buiten de kwetsbare periode gedaan te worden of moet de soort meegenomen worden in de vergunningsaanvraag.

4.11 Toetsing zorgplichten Omgevingswet

In de Omgevingswet is een algemene zorgplicht opgenomen voor het zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken van nadelige gevolgen op de fysieke leefomgeving. Daarnaast zijn er in het Bal specifieke zorgplichten opgenomen met betrekking tot Natura 2000-gebieden, bedreigde flora en fauna en houtopstanden. Deze specifieke zorgplichten vragen om in beeld te brengen of en welke Natura 2000-gebieden, bedreigde soorten of waardevolle houtopstanden kunnen voorkomen in de invloedsfeer van het project. Als deze voorkomen, wordt gevraagd om nadelige gevolgen te voorkomen of deze gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken door het nemen van maatregelen (zie bijlage 1). In deze paragraaf is aangegeven of deze waarden kunnen voorkomen en, zo ja, welke maatregelen worden geadviseerd om nadelige gevolgen te voorkomen (broedvogels en habitatrichtlijn bijlage IV-soorten zijn hiervoor al in beeld gebracht).

Bureaustudie en veldbezoek

Binnen de invloedsfeer van het plangebied ligt geen Natura 2000-gebied, maar wel een waardevolle houtopstand. Nadelige gevolgen moeten zoveel mogelijk worden voorkomen door het nemen van passende preventieve maatregelen of passende herstelmaatregelen. Voor het kappen van de houtopstand is een meldplicht en herplantplicht van toepassing. Voor de herplantplicht kan een maatwerkvoorschrift ingediend worden bij de provincie Gelderland om afwijking van het reglement te vragen. Gedeputeerde Staten kunnen bij maatwerkvoorschrift toestaan dat de herbeplanting niet hoeft plaats te vinden als het vellen of tenietgaan van de houtopstand bijdraagt aan het herstel van cultuurhistorische waarden of plaatsvindt ten behoeve van de ontwikkeling van natuurwaarden (Artikel 7.26 Omgevingsverordening Gelderland).

5 Conclusies + aanbevelingen

5.1 Conclusies

Te verwachten soorten in invloedsfeer

Planten

Dennenorchis kan niet uitgesloten worden binnen het projectgebied. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk.

Vleermuizen

Er is geen bebouwing aanwezig binnen het projectgebied, waardoor onderzoek naar gebouwbewonende soorten niet noodzakelijk is. Wel zijn er geschikte bomen voor boombewonende vleermuizen, waardoor onderzoek naar deze soorten wel noodzakelijk is indien de bomen aangetast zullen worden door de werkzaamheden.

Grondgebonden zoogdieren

De aanwezigheid van vaste rust- en voortplantingsplaatsen en essentieel leefgebied van boomarter, steenarter, das, eekhoorn, grote bosmuis en kleine arterachtigen (bunzing, hermelijn, wezel) kan niet in het projectgebied worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek naar deze soorten is noodzakelijk.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Verschillende nesten van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten kunnen worden verwacht in en rondom het projectgebied, namelijk boomvalk, buizerd, havik, ransuil, steenuil en wespandief. Verstoring gedurende de werkzaamheden zorgen dat een nest dusdanig wordt verstoord dat deze zijn functionaliteit verliest. In en langs de randen van het projectgebied is ook mogelijk essentieel leefgebied van deze soorten aanwezig. Aanvullend onderzoek naar deze soorten is noodzakelijk.

Insecten en overige ongewervelden

Aanvullend onderzoek naar grote weerschijnvlinder, iepenpage en kleine ijsvogelvlinder is noodzakelijk indien de waardplanten aanwezig zijn binnen het projectgebied en aangetast worden door de werkzaamheden. Indien waardplanten van grote vos gekapt of gerooid worden, dient dit buiten de kwetsbare periode gedaan te worden of moet de soort meegenomen worden in de vergunningsaanvraag.

Amfibieën en reptielen

Enkel onderzoek naar hazelworm is noodzakelijk.

Aanvullende onderzoeken

Op basis van de resultaten van deze quickscan zijn de noodzakelijke vervolgonderzoeken in een tabel gezet per deelgebied. Let op: voorafgaand aan mogelijk dagvlinderonderzoek en teunisbloempijlstaartonderzoek is een inventarisatie van waardplanten geadviseerd om de aanwezigheid van soorten al dan niet uit te sluiten en mogelijk de onderzoeksinspanning te verkleinen. Ook wordt geadviseerd om een endoscopische check van holtes in te kappen bomen uit te voeren om gericht onderzoek uit te kunnen voeren naar boombewonende vleermuizen indien de holtes geschikt worden bevonden.

Tabel 1 Aanvullend onderzoek per soortgroep

Actie	Periode
Onderzoek dagvlinders	- Maart t/m juli
Onderzoek boombewonende vleermuizen (verblijfplaatsen)	- April t/m oktober
Hazelworm onderzoek	- April t/m september
Steenarteronderzoek	- Juni t/m oktober

Dennenorchis onderzoek	- Mei t/m augustus
Onderzoek nesten broedvogels en eekhoorn	- November t/m februari
Onderzoek grote bosmuis	- September t/m november
Uilen onderzoek (steenuil, ransuil)	- Februari t/m oktober

Omgevingsvergunning

Wanneer na onderzoek blijkt dat een verblijfplaats of essentieel leefgebied van beschermde soorten aanwezig is en er overtredingen van verbodsbepalingen genoemd in de Omgevingswet voorzien worden, is het aanvragen van een omgevingsvergunning bij Provincie Gelderland noodzakelijk. Het is mogelijk dat er mitigerende of compenserende maatregelen nodig zijn om overtreding te voorkomen of effecten te beperken of ongedaan te maken.

5.2 Aanbevelingen

Door de aard van de werkzaamheden aan de eendenkooi, namelijk herstel van aanwezige natuur- en cultuurhistorische waarden, blijft het gebied geschikt voor de bovenstaande soorten. Om deze reden adviseren wij om bij de provincie Gelderland in gesprek te gaan over het mogelijk gebruik van een gedragscode gebaseerd op de aanname dat al deze soorten aanwezig zijn. De maatregelen en werkwijzen die beschreven zullen worden in deze gedragscode zullen dezelfde maatregelen en werkwijzen zijn die opgesteld zouden worden wanneer bovenstaande soorten aangetroffen zouden zijn door vervolgonderzoek. Een andere mogelijkheid is een ontheffing op basis van aannemen van voorkomen. Hierdoor is vervolgonderzoek tevens niet noodzakelijk, maar zal er een uitgebreid ecologisch werkprotocol opgesteld worden

Wanneer er niet volgens een gedragscode of ontheffing op basis van aanname van voorkomen gewerkt kan worden, is aanvullend onderzoek noodzakelijk. Indien er na aanvullend onderzoek blijkt dat er verblijfplaatsen of andere beschermde natuurwaarden van de beschermde soorten aanwezig zijn en schadelijke handelingen genoemd in de Omgevingswet niet voorkomen kunnen worden, is het aanvragen van een omgevingsvergunning via het DSO bij Provincie Gelderland noodzakelijk.

Ecologisch werkprotocol

Het wordt aanbevolen een ecologisch werkprotocol op te stellen om de details van te nemen mitigerende of compenserende maatregelen uit te werken. Het protocol is tevens een belangrijke richtlijn voor de uitvoering van de voorgenomen ingreep. Daarnaast dient het zorg te dragen voor een goede implementatie van de voorwaarden van een eventuele ontheffing en om voldoende zorgvuldig te werken conform de eisen van de zorgplicht. Het werkprotocol is een document waarin beschreven staat waar en wanneer welke werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden en onder welke voorwaarden. Tevens wordt er aangegeven welke maatregelen uitgevoerd dienen te worden.

Voor het kappen van de houtopstand is een meldplicht en herplantplicht van toepassing. Voor de herplantplicht kan een maatwerkvoorschrift ingediend worden bij de provincie Gelderland om afwijking van het reglement te vragen. Gedeputeerde Staten kunnen bij maatwerkvoorschrift toestaan dat de herbeplanting niet hoeft plaats te vinden als het vellen of tenietgaan van de houtopstand bijdraagt aan het herstel van cultuurhistorische waarden of plaatsvindt ten behoeve van de ontwikkeling van natuurwaarden (Artikel 7.26 Omgevingsverordening Gelderland).

Algemeen voorkomende broedvogels zijn niet uit te sluiten. Een broedvogelcheck voorafgaand aan de werkzaamheden is noodzakelijk.

Het advies is om gefaseerd te werken. Door een fasering in de werkzaamheden kunnen enkele overtredingen mogelijk voorkomen of beperkt worden.

Literatuur

- BIJ12 (2024). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis. BIJ12, Utrecht.
- Broekhuizen, S., Spoelstra, K et.al. (2016). Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Naturalis Biodiversity Center, Leiden. EIS Kenniscentrum. Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W. (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland, - Nederlandse fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European invertebrate Survey - Nederland, Leiden
- Dietz C., O. von Helversen & D. Nill, (2011). Vleermuizen 'Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Vertaling en bewerking P.H.C. Lina. De Fontein/Tirion Uitgevers B.V., Utrecht
- Netwerk Groene Bureaus (2017). Soorteninventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming. [pdf-document]. Versie juli 2017
- Ministerie van Economische Zaken, (2016). Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3.

Soortinformatie:

<http://zoogdiervereniging.nl/>
<http://ravon.nl/>
<http://vlindernet.nl/>
<http://libellennet.nl/>
<http://sovon.nl/>

Waarnemingen:

www.verspreidingsatlas.nl/

Bijlage 1 Wetgeving

Omgevingswet

Vanaf 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. De Omgevingswet vervangt 26 wetten, waaronder de wet natuurbescherming. De bevoegdheid ligt grotendeels bij de provincies. Zij zijn verantwoordelijk voor de toetsing van werkzaamheden en activiteiten bij bijvoorbeeld Natura 2000-gebieden (de gebiedsbeschermingsbepalingen) en dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid is het Rijk (Minister van LNV of Minister voor Natuur&Stikstof) bevoegd gezag.

De natuurbescherming onder de Omgevingswet is onder te verdelen in verschillende onderdelen: de bescherming van natuurgebieden en landschappen (Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk Nederland (NNN), bijzonder nationale natuurgebieden, bijzonder provinciale natuurgebieden, bijzonder provinciale landschappen), de bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden.

Bescherming van natuurgebieden en landschappen

Bescherming van Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebieden in Nederland zijn onderdeel van een Europees netwerk aan natuurgebieden waar belangrijke flora & fauna en habitattypen duurzaam beschermd worden. Zij bestaan uit de verschillende Speciale Beschermingszones die moesten worden aangewezen vanwege de verplichtingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Al deze gebieden zijn belangrijk om de Europese biodiversiteit van soorten, habitats en leefgebieden te waarborgen. De in Nederland aangewezen Natura 2000-gebieden worden beschermd onder de Omgevingswet, voorheen onder de Wet natuurbescherming. In Nederland zijn er 162 natuurgebieden aangewezen als Natura 2000-gebieden. Voor ieder Natura 2000-gebied zijn er een instandhoudingsdoelstellingen opgesteld voor specifieke habitattypen en fauna in het aanwijzingsbesluit. De instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd in termen van behoud/uitbreiding van de omvang van het habitatype of leefgebied en behoud/verbetering van de kwaliteit van het habitatype of het leefgebied. Bij vogels is vaak ook een doelaantal opgenomen voor het aantal broedparen of aantal vogels (bij overwinterende soorten). Dit aantal zegt ook vooral iets over de benodigde draagkracht van het Natura 2000-gebied als broed- of rustgebied voor het doelaantal. Bij soorten is vaak ook een doelstelling voor de populatie opgenomen, in termen van behoud of uitbreiding. In het Natura 2000-beheerplan per Natura 2000-gebied (soms geclusterd, zoals het Natura 2000-beheerplan voor de Voordelta) worden de instandhoudingsdoelen in ruimte en tijd uitgewerkt. Deze vormt dan ook een belangrijk onderdeel van de toetsing van negatieve gevolgen op Natura 2000-gebieden. Zie voor een overzicht van alle Europese Natura 2000-gebieden de Natura 2000 viewer: <https://natura2000.eea.europa.eu/> Meer info over de doelstellingen per gebied, is te vinden op de website www.natura2000.nl.

Zodra een gebied is aangewezen, dient voor alle projecten die het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar kunnen brengen (een significant gevolg) een omgevingsvergunning te worden aangevraagd. Plannen mogen alleen worden vastgesteld als er geen sprake is van een kans op een significant gevolg. Dit geldt niet alleen voor projecten of plannen binnen deze beschermde gebieden, maar ook voor ingrepen daarbuiten als deze een extern (negatief) effect hebben op de instandhoudingsdoelen. Om het effect van een project of plan in beeld te brengen, dient eerst een voortoets te worden uitgevoerd. Als een kans op een significant gevolg niet kan worden uitgesloten, is er met betrekking tot een project sprake van een 'Natura 2000-activiteit'.³ Wat exact de gevolgen zijn en of een significant gevolg door mitigatie kan worden voorkomen, moet worden onderzocht in een Passende beoordeling (artikel 16.53c, eerste lid Ow). Als een significant gevolg niet kan worden voorkomen, dan dient een zogeheten 'ADC-toets' te worden uitgevoerd waarin in achtereenvolgende volgorde moet worden

³ Een 'Natura 2000-activiteit' is volgens de definitie van het begrip zoals uitgewerkt in de bijlage bij artikel 1.1 Omgevingswet een: 'activiteit, inhoudende het realiseren van een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied'.

beoordeeld of er geen sprake is van een Alternatief, of er sprake is van een Dwingende reden van groot openbaar belang en of de significante gevolgen vooraf kunnen worden gecompenseerd (artikel 8.74b, lid 2 Bkl). Een Natura 2000-activiteit is vergunningplichtig (art. 5.1, lid 1 Ow), tenzij er sprake is van een 'vergunningsvrij geval' (art. 11.16 t/m 11.21 Bal). De vergunning kan en wordt alleen afgegeven als blijkt dat significante gevolgen door mitigatie kunnen worden voorkomen of als aan de ADC-criteria kan worden voldaan. Activiteiten die nodig zijn voor het beheer van Natura 2000-gebieden (om de doelstellingen te kunnen halen) of geen significante gevolgen hebben, vallen niet onder de regels voor een Natura 2000-activiteit.

Een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd via [het DSO](#).⁴ In de regel is de provincie of het Rijk (N&S) het bevoegd gezag indien een enkelvoudige aanvraag wordt ingediend voor een Natura 2000-activiteit. Bij een omgevingsvergunning voor meerdere type activiteiten (een meervoudige aanvraag) is de gemeente veelal het bevoegd gezag, afhankelijk van de aangevraagde type activiteiten.

Naast een vergunningplicht bij een kans op significante gevolgen, dient altijd rekening te worden gehouden met de specifieke zorgplicht voor Natura 2000-gebieden en bijzonder nationale natuurgebieden (artikel 11.6 Bal). Iedereen die activiteiten uitvoert die verslechterende of significant verstorende gevolgen voor een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied kunnen hebben, moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. Er moet worden nagegaan of nadelige gevolgen op voorhand op grond van objectieve gegevens verslechterende of significant verstorende gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten. Als nadelige gevolgen niet te voorkomen zijn, dan verplicht de specifieke zorgplicht om met betrekking tot deze gevolgen passende preventieve maatregelen te nemen, of, als dit niet gaat, om passende herstelmaatregelen te treffen.

Een stroomschema voor de toetsing van projecten en plannen aan de regels voor Natura 2000-gebieden is te vinden onder [deze link](#).⁵

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Het doel van de NNN is om bij te dragen aan het behoud of herstel van de biodiversiteit die van nature in Nederland in het wild voorkomen.

Aanwijzing en begrenzing

De aanwijzing van het NNN is geregeld in de Omgevingsverordening. De instructieregels voor de aanwijzing, begrenzing en de reikwijdte van het NNN zijn opgenomen in artikel 7.5 en artikel 7.6 Bkl. In de Omgevingsverordening zijn (instructie)regels gesteld voor Omgevingsplannen van gemeenten en projectbesluiten. Deze regels zijn gesteld in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.

Wezenlijke kenmerken en waarden

De wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN worden vastgesteld per Omgevingsverordening door de provincie conform artikel 7.7 Bkl. In de Omgevingsverordening is daartoe een natuurbeheerplan vastgesteld waar in de regel de bestaande natuurwaarden en het ambitieniveau zijn aangegeven middels natuurbeheertypen. Daarnaast heeft de provincie zelf de ruimte om te bepalen of zij ook potentiële natuurwaarden (en de daarvoor vereiste bodem- en watercondities) meenemen in de definiëring van de wezenlijke kenmerken en waarden (art. 7.7, 2e lid Bkl).

Beschermingsregime

⁴ <https://omgevingswet.overheid.nl/home>

⁵ <https://www.natuurinclusief.nl/wp-content/uploads/Stroomschema-toetsing-gebiedsbescherming-Ow-1.pdf>

Het beschermingsregime voor het NNN is uitgewerkt in art. 7.8, 2e lid Bkl, dat een instructie-regel betreft voor uitwerking van het beschermingsregime in de Omgevingsverordeningen van provincies:

“De regels verzekeren in ieder geval dat de kwaliteit en oppervlakte van het natuurnetwerk Nederland niet achteruitgaan, dat de samenhang tussen de gebieden van het natuurnetwerk wordt behouden en dat, als binnen het natuurnetwerk activiteiten worden toegelaten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken of waarden van het natuur-netwerk, deze gevolgen tijdig worden gecompenseerd, zodanig dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het natuurnetwerk behouden blijven.”

De daadwerkelijke mate van bescherming van de NNN hangt erg af van de uitwerking van de regels in de provinciale Omgevingsverordeningen. Een deel van de nieuwe Omgevingsverordeningen van provincies zijn (vooral nog) beleidsneutraal en komen overeen met het beschermingsregime conform het voormalige Barro ('nee, tenzij'-principe aan de hand van zogeheten ADC-criteria), een ander deel heeft echter de regels geconformeerd aan de regels in de Ow. Of nieuwe of gewijzigde Omgevingsverordeningen na het loslaten van een beleidsneutrale overgang een ander beschermingsregime zullen bevatten, zal de toekomst uitwijzen.

Meer informatie over de ligging van het NNN en het geldende natuurbeheerplan met de huidige staat en het ambitieniveau van het NNN, is te vinden op de [Informatiekaart Natuur](#).

Bijzondere natuurgebieden en landschappen

Het Rijk kan op basis van artikel 2.44, lid 2 Ow zogeheten bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen. De bijzondere nationale natuurgebieden kunnen worden aangewezen vooruitlopend op de aanwijzing of begrenzing als Natura 2000-gebied, bijvoorbeeld als het gaat om compensatie voor handelingen die leiden tot een significant gevolg of als het gaat om gebieden die nodig zijn om de doelstellingen van de Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn te bereiken (art. 3.63 Bkl). Daarnaast kan het Rijk ook bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen als de bescherming van het gebied nodig is voor de instandhouding of herstel van biotopen en leefgebieden van in Nederland van nature in het wild voorkomende soorten genoemd in bijlage I Vogelrichtlijn of Bijlage I, II, IV of V Habitatrichtlijn. In die gevallen bevat het aanwijzingsbesluit instandhoudingsdoelstellingen (art. 3.64 Bkl). Het ministerie van LNV heeft de taak zorg te dragen dat de maatregelen worden getroffen voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen van deze type natuurgebieden (art. 2.19, lid 5 Ow), tenzij Gedeputeerde Staten is aangewezen om deze taak uit te voeren (art. 2.18, lid 1, onder g, 2°, tweede streepje Ow). Voor de bescherming van bijzondere nationale natuurgebieden geldt, naast een mogelijke toegangsbeperking, de specifieke zorgplicht zoals genoemd in art. 11.6 Bal (zie hiervoor).

De provincies kunnen zogeheten bijzondere provinciale natuurgebieden of bijzondere provinciale landschappen aanwijzen (art. 2.44, lid 5 Ow). Niet iedere provincie hanteert dezelfde juridische bescherming. Sommige hanteren alleen een predicaat (voorbeeld: Midden-Delfland in Zuid-Holland), anderen hanteren een soort ADC-criteria ('nee, tenzij'-principe, voorbeeld: Overcingel in Drenthe) en daarmee juridische beschermingsregime naast NNN en Natura 2000. De vigerende regels staan in de provinciale Omgevingsverordeningen.

Bescherming van soorten

Een 'flora- en fauna-activiteit' is volgens de definitie van het begrip zoals uitgewerkt in de bijlage bij art. 1.1 Omgevingswet een:

'activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten'

Anders dan bij een 'Natura 2000-activiteit', waarvan pas sprake is als een activiteit leidt tot een kans op significante gevolgen op beschermde Natura 2000-gebieden (zie hiervoor), is er al sprake van een 'flora- en fauna-activiteit' als het een mogelijk gevolg heeft voor één van nature in het wild levend dier of plant, ongeacht of deze soort beschermd is volgens de Omgevingswet. Doordat in de definitie wordt verwezen naar 'van nature' in het wild levende soorten, gaat de definitie niet op voor niet-van nature voorkomende soorten. Met andere woorden, de regels voor flora- en fauna-activiteiten gelden niet voor soorten die buiten het natuurlijk verspreidingsgebied voorkomen of exoten, tenzij specifiek vermeld.

Als er sprake is van een flora- en fauna-activiteit, dient er rekening te worden gehouden met de regels in art. 11.27 Bal (specifieke zorgplicht), art. 11.28 Bal (voorkomen onnodig lijden dieren) en de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.5 Bal (vergunningplicht bij schadelijke handelingen, regels vergunningsvrije gevallen). Hoewel de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.5 Bal alleen betrekking hebben op de bij wet beschermde soorten, gelden de artikelen 11.27 en 11.28 ook met betrekking tot de niet-beschermde soorten.

Specifieke zorgplicht flora en fauna

In het Bal is een specifieke zorgplicht opgenomen voor onder meer alle ‘flora- en fauna-activiteiten’ die, zoals hiervoor aangegeven, vrijwel alle ruimtelijke activiteiten betreft. Deze specifieke zorgplicht komt in de plaats van de algemene zorgplicht die in de Omgevingswet staat (Afdeling 1.3 Ow). Iedereen die een flora- en fauna-activiteit uitvoert, moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. Met betrekking tot de reikwijdte van de zorgplicht is voor flora- en fauna-activiteiten aangegeven dat deze plicht in ieder geval inhoudt dat moet worden nagegaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid van een aantal type soorten die kwetsbaar of bedreigd zijn. Deze soorten betreffen in Nederland van nature voorkomende:

- Vogelrichtlijn-soorten zoals genoemd in bijlage I Vrl en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, 2e lid Vrl;
- Habitatrichtlijn-soorten als opgenomen in bijlage II, IV en V Hrl;
- nationaal beschermde soorten (bijlage IX Bal);
- dieren of planten die staan opgenomen op de Rode Lijsten;
- voor die soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats.

Als deze aanwijzingen er zijn, moet worden vastgesteld of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten voor dieren van die soorten, hun nesten, hun foerageerplaatsen, hun voortplantingsplaatsen, hun rustplaatsen en hun eieren, of voor planten van die soorten. Zijn nadelige gevolgen niet uit te sluiten, dan wordt gevraagd om na te gaan welke nadelige gevolgen kunnen optreden en passende preventieve maatregelen te nemen, de activiteit te staken, of, als dat niet kan, passende herstelmaatregelen te nemen. Verder wordt er ook gevraagd om tijdens en na het verrichten van de activiteit na te gaan of de getroffen passende preventieve maatregelen de beoogde effecten hebben.

De zorgplicht geldt altijd voor alle in het wild levende soorten, ongeacht een eventueel van toepassing zijnde vrijstelling, gedragscode of vergunning. De zorgplicht voor soorten is bovendien niet beperkt tot de dieren en planten zelf, maar ook tot de directe leefomgeving van de soorten. Dat betreft voor dieren de foerageergebieden, rust en vaste verblijfplaatsen en plaatsen voor het grootbrengen van de jongen.

Beschermingsregimes soorten

Er zijn in de basis van de Omgevingswet 3 soortenbeschermingsregimes van toepassing:

- § 11.2.2 Bal: omgevingsvergunning soorten conform de Vogelrichtlijn;
- § 11.2.3 Bal: omgevingsvergunning soorten conform de Habitatrichtlijn;
- § 11.2.4 Bal: omgevingsvergunning andere soorten volgens eigen Nederlandse regels.

De beschermingsregimes en bijbehorende verbodsbepalingen zijn hieronder nader toegelicht.

Beschermingsregime Vogelrichtlijn

Hieronder vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Schadelijke handelingen die niet mogen worden verricht zonder een geldige omgevingsvergunning (art. 11.37 Bal) zijn:

- a) het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in art. 1 Vrl;
- b) het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels;
- c) het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels;
- d) het opzettelijk storen van vogels onder a, als het storen van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort (artikel 11.37, lid 3 Bal);

De schadelijke handelingen met betrekking tot nesten en rustplaatsen hebben in de regel alleen betrekking op nesten en rustplaatsen die in gebruik zijn. Onder de bescherming van deze plaatsen worden ook de essentiële onderdelen van het leefgebied verstaan die nodig zijn om het nest of rustplaats ecologisch gezien te laten functioneren. De schadelijke handelingen gelden niet als de nesten en rustplaatsen niet meer in gebruik zijn. Voor enkele soorten die ieder jaar terug keren naar hetzelfde nest of van het nest afhankelijk zijn geldt dat deze jaarrond beschermd zijn. Welke soorten dit zijn, hangt af van de lijst vogels met jaarrond beschermde nesten die het betreffende bevoegd gezag hanteert. Een overzicht is te vinden in de [Lijst beschermde soorten](#).⁶

Onder bepaalde voorwaarden mogen de schadelijke handelingen wel uitgevoerd worden. Er is dan een omgevingsvergunning of vrijstelling nodig. Er zijn vrijstellingen vastgesteld per provinciale omgevingsverordening of ministeriële regeling. Daarnaast geldt er een vrijstelling als aantoonbaar wordt gewerkt conform een toepasbare en een door de Minister van LNV aangewezen gedragscode. Gelden er geen vrijstellingen, dan is een omgevingsvergunning nodig om schadelijke handelingen te mogen verrichten.

Een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd via het DSO. In de regel is de provincie of het Rijk (N&S) het bevoegd gezag indien een enkelvoudige aanvraag wordt ingediend voor een Flora- en fauna-activiteit. Bij een omgevingsvergunning voor meerdere type activiteiten (een meervoudige aanvraag) is de gemeente veelal het bevoegd gezag, afhankelijk van de aangevraagde type activiteiten.

Een omgevingsvergunning kan verkregen worden als er wordt voldaan aan de volgende criteria (art. 8.74j, lid 1 Bkl):

- a. er geen andere bevredigende oplossing dan het verrichten van de activiteit bestaat;
- b. de activiteit nodig is:
 - in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - ter bescherming van flora of fauna;
 - voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
 - om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan; en
- c. als de activiteit niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van deze soort.

Beschermingsregime Habitatrichtlijn

Soorten die staan in de Habitatrichtlijn bijlage IV, het Verdrag van Bern bijlage I en II en bijlage I van het Verdrag van Bonn. Schadelijke handelingen die niet mogen worden verricht zonder een geldige omgevingsvergunning (art. 11.46 Bal) zijn:

- a) het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn (art. 11.46, lid 3 Bal: niet inbegrepen vogels art. 1 Vrl);
- b) het opzettelijk verstoren van dieren als bedoeld onder a;
- c) het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren als bedoeld onder a;
- d) het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a; en
- e) het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied.

⁶ Zie de Lijst beschermde soorten op de website van NatuurInclusief onder Kennisloket (natuurinclusief.nl/kennisloket/).

Belangrijke noot is dat onder de bescherming van voortplantings- en rustplaatsen ook de essentiële onderdelen van het leefgebied worden verstaan die nodig zijn om deze ecologisch gezien te laten functioneren.

Onder bepaalde voorwaarden mogen de schadelijke handelingen wel uitgevoerd worden. Er is dan een omgevingsvergunning of vrijstelling nodig. Er zijn vrijstellingen vastgesteld per provinciale omgevingsverordening of ministeriële regeling. Daarnaast geldt er een vrijstelling als aantoonbaar wordt gewerkt conform een toepasbare en een door de Minister van LNV aangewezen gedragscode. Gelden er geen vrijstellingen, dan is een omgevingsvergunning nodig om schadelijke handelingen te mogen verrichten.

Een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd via het DSO. In de regel is de provincie of het Rijk (N&S) het bevoegd gezag indien een enkelvoudige aanvraag wordt ingediend voor een Flora- en fauna-activiteit. Bij een omgevingsvergunning voor meerdere type activiteiten (een meervoudige aanvraag) is de gemeente veelal het bevoegd gezag, afhankelijk van de aangevraagde type activiteiten.

Een omgevingsvergunning kan verkregen worden als er wordt voldaan aan de volgende criteria (art. 8.74k, lid 1 Bkl):

- a. er geen andere bevredigende oplossing voor het verrichten van de activiteit bestaat;
- b. de activiteit nodig is:
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - voor het voorkomen van ernstige schade aan met name gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarvoor benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
 - om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, respectievelijk een beperkt bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben; en
- c. de activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beschermingsregime andere beschermde soorten

Dit zijn de soorten die genoemd worden in de bijlage IX van het Bal. Onder dit beschermingsregime staan de schadelijke handelingen die niet mogen worden verricht zonder een geldige omgevingsvergunning (art. 11.54 Bal):

- a) het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX Bal, onder A;
- b) het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a; en
- c) het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX Bal, onder B.

Voor deze soorten gelden in principe dezelfde vrijstellings- en vergunningscriteria als bij het beschermingsregime Habitatrichtlijn, maar zijn er een groot aantal aanvullende wettelijke belangen opgenomen om vrijstelling of vergunning te kunnen verlenen (artikel 8.74l, lid 1 Bkl). Provincies hebben de bevoegdheid om bij Omgevingsverordening vrijstelling te verlenen voor andere beschermde soorten. Er is dan geen sprake van een vergunningplicht voor werkzaamheden. Wel blijven de zorgplichten gelden. De vrijstelling verschilt per provincie

en geldt in het algemeen voornamelijk voor ruimtelijke ingrepen, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik.

De totale [Lijst beschermde soorten](#) is te vinden op de website van NatuurInclusief B.V.⁷

In hele specifieke gevallen zijn bepaalde handelingen bij wet uitgezonderd van de vergunningplicht voor het verrichten van schadelijke handelingen die hiervoor zijn genoemd. Deze gevallen zijn niet in dit beknopte overzicht opgenomen, voor zover niet relevant voor deze toetsing.

Bescherming van Houtopstanden

Bossen (houtopstanden) en bomenrijen die buiten de bebouwde kom staan, zijn in principe beschermd volgens de regels in de Omgevingswet. Het doel van de regels is om het oppervlak bosareaal en bepaalde bomenrijen in stand te houden door een meldplicht van het voornemen tot kap en een herplantplicht. De meldplicht is bedoeld om, indien nodig, belangrijke boskernen te beschermen door een (tijdelijke) kapverbod. De herplantplicht moet zorg dragen dat het areaal of het aantal bomen dat is gekapt, wordt behouden door herplant op de plek waar de bomen zijn gekapt. De bescherming van houtopstanden heeft betrekking op alle houtopstanden vanaf 10 are, en op rijbeplanting van meer dan 20 bomen. Als er sprake is van het geheel óf gedeeltelijk kappen van een houtopstand vanaf 10 are of een bomenrij van meer dan 20 bomen, zijn de regels voor de meldplicht en herplantplicht van toepassing. Dit betekent dat ook als een kleiner oppervlak dan 10 are uit een houtopstand vanaf 10 are groot of als er maar 1 boom wordt gekapt in een bomenrij van meer dan 20 bomen, de meldplicht en herplantplicht geldt. Bepalend voor het toepassen van de regels is daarmee de grootte of lengte van een houtopstand of bomenrij. Dit geldt voor beplantingen buiten de zogeheten ‘bebouwingscontour houtkap (zie daarvoor het Omgevingsplan van de betreffende gemeente). Binnen de bebouwingscontour houtkap gelden alleen de plaatselijke regels van de gemeente in het Omgevingsplan.⁸ Op de meldplicht en herplantplicht zijn wel diverse uitzonderingen in de Ow opgenomen, ook zijn er diverse mogelijkheden om van de meldplicht en herplantplicht af te wijken.

Anders dan bij beschermde gebieden en soorten kent de Omgevingswet geen specifieke term voor een activiteit waarbij een houtopstand wordt gekapt. De regels voor de bescherming van houtopstanden en bomenrijen staan opgenomen in Afdeling 11.3 Bal. De regels gelden niet voor:

- Houtopstanden kleiner dan 10 are;
- Bomenrijen bestaande uit 20 bomen of minder;
- Houtopstanden op erven of in tuinen;
- Bomen of struiken voor de teelt van vruchten of noten;
- Windschermen om boomgaarden;
- Kerstbomen niet ouder dan 20 jaar;
- Kweekgoed;
- Uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen of eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- Dunningen;
- Beplantingen van populieren, wilgen, essen of elzen voor productie van biomassa, die tenminste eens in de 10 jaar worden geoogst, bestaan uit minstens 10.000 stoven/ha/be-plantingseenheid en die zijn aangelegd na 1 januari 2013.

De bebouwingscontour houtkap moet worden aangewezen in een omgevingsplan (art. 5.165b Bkl) en is daarin terug te vinden (of een voorloper daarvan, bijv. de bebouwde kom Wet natuurbescherming of bebouwde kom Boswet).

⁷ <https://www.natuurinclusief.nl/kennisloket/>

⁸ Voorheen de Algemene Plaatselijke Verordening, of: APV. Overigens moet worden gezegd dat de plaatselijke regels in het Omgevingsplan ook kunnen gaan over het vellen van houtopstanden of bomen buiten de bebouwingscontour houtkap, bijvoorbeeld met als doel het behoud van cultureel erfgoed, veiligheid, of de gevallen die zijn uitgezonderd van de rijksregels in het Bal.

Specifieke zorgplicht houtopstanden

Nieuw ten opzichte van de Wnb is de specifieke zorgplicht in het Bal (art. 11.116 Bal) die geldt voor het vellen van houtopstanden, het herbeplanten van grond of nadat een houtopstand op een andere manier teniet is gegaan. Zoals hiervoor aangegeven komt de specifieke zorgplicht in de plaats van de algemene zorgplicht die in de Omgevingswet staat. De specifieke zorgplicht voor vellings- en herbeplantingsactiviteiten en handel in en bezit van hout, stelt dat als zo'n activiteit nadelige gevolgen heeft voor de oogmerken voor de regels voor deze activiteiten (art. 11.112 Bal), degene die deze verricht verplicht is om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken of achterwege te laten. De oogmerken zoals hiervoor aangegeven zijn de doelstellingen voor de regels over het vellen en herbeplanten van houtopstanden. Deze doelstellingen zijn natuurbescherming, de instandhouding van het bosareaal en het beschermen van landschappelijke waarden. In tegenstelling tot de specifieke zorgplicht met betrekking tot gebieden en soorten, is de specifieke zorgplicht in art. 11.116 Bal niet nader uitgewerkt. Wel is ook deze specifieke zorgplichtbepaling zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk handhaafbaar. Zo kan er bijvoorbeeld beter worden gehandhaafd tegen illegale kap. Om aantoonbaar aan de specifieke zorgplicht te hebben voldaan, is het raadzaam dat de toetsing aan de zorgplichtbepalingen in een rapportage wordt vastgelegd.

Meldplicht en herplantplicht

In het Bal staan de regels voor het vellen en herplant van een houtopstand. Het is verboden om zonder een melding een houtopstand te vellen. De velling moet ten minste 4 weken tot maximaal 1 jaar vooraf worden gemeld (art. 11.126 Bal). Middels een maatwerkvoorschrift in een Omgevingsverordening kan GS een kapverbod opleggen voor de bescherming van bijzondere natuur- of landschappelijke waarden, voor ten hoogste 5 jaar (art. 11.128 Bal).

Als een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, dan geldt een herplantplicht. De opstand moet dan binnen 3 jaar op dezelfde grond op bosbouwkundige wijze worden herbeplant (art. 11.129 Bal). Als de herbeplanting binnen 3 jaar niet is aangeslagen, wordt deze vervangen.

Uitzonderingen of afwijkingen melding- en herplantplicht

De provincie heeft de bevoegdheid om maatwerkvoorschriften op te stellen over de melding- en herplantplicht (art. 11.119 Bal). Op die wijze kan de provincie een vergunning verlenen van deze plichten, zodat kan worden afgeweken van de melding- of herplantplicht waaronder bijvoorbeeld de termijnen voor een melding of herbeplanting. Met een maatwerkvoorschrift kan de provincie ook herbeplanting op andere grond toestaan als de herbeplanting voldoet aan de eisen in de Omgevingsverordening, voor zover de provincie bevoegd gezag is, of als wordt voldaan aan de eisen in art. 11.130, onder b, voor zover de Minister voor N&S bevoegd gezag is. De meldplicht en herplantplicht geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout (art. 11.126, lid 2 en art. 11.129, lid 1 Bal). Verder gelden een aantal uitzonderingen van de meld- en herplantplicht (art. 11.131 Bal) voor vellingen:

- in het kader van instandhoudings- of passende maatregelen om de Natura 2000-doelstellingen te kunnen bereiken;
- ter uitvoering van via een maatwerkvoorschrift of maatwerkregel verplichte preventieve of herstelmaatregelen voor het bereiken van de Natura 2000-doelstellingen;
- ter uitvoering van via een maatwerkvoorschrift verbonden aan een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit of flora- en fauna-activiteit;
- ter uitvoering van regels gesteld in een ministeriele regeling of omgevingsverordening;
- voor de aanleg en onderhoud van brandgangen;
- uitgevoerd conform een bij ministeriele regeling aangewezen gedragscode;
- in het kader van Natura 2000-activiteiten of flora- en fauna-activiteiten van nationaal belang en voldoet aan de eisen in art. 11.131, lid 1, onder e Bal.

Een gedragscode moet voldoen aan de eisen die zijn opgenomen in art. 11.131, lid 2 Bal, en waarborgt dat er geen afbreuk wordt gedaan aan bijzondere natuurwaarden of landschappelijke waarden, de houtopstanden

geen deel uitmaken van een boskern, de herbeplanting op een bosbouwkundige manier plaatsvindt, op een grond die ten minste dezelfde kwaliteit heeft en ten minste een gelijk oppervlak heeft.

Bevoegd gezag

De Gedeputeerde Staten is het bevoegd gezag voor het vellen en beheren van houtopstanden (art. 11.113 Bal), tenzij het gaat om activiteiten van nationaal belang. Dan is de Minister voor N&S het bevoegd gezag (art. 11.114 Bal).

Meer informatie

Voor de van toepassing zijnde lokale uitgewerkte regels en maatwerk (bijv. voor de geldende bebouwingscontouren houtkap), wordt verwezen naar het [DSO](#) en de [Informatiekaart Natuur](#).

Voor een mogelijk beeld van de natuurwaarde of landschappelijke waarde van een houtopstand of bomenrij, kan onder meer de gemeentelijke Omgevingsvisie worden geraadpleegd of bijvoorbeeld de digitale kaart [Groen Erfgoed](#) of de [Erfgoedatlas](#).